

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ксенія СЕМЕНОВА

2026 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (далі – КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування»

Витяг

із протоколу № 9 розширеного засідання
кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ
від 4 травня 2026 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри фінансових технологій та бізнесу:

Коваленко Ю.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри; Антипенко Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Белінська Я.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Васюткіна Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Житар М.О., д.е.н., професор, професор кафедри, декан ФМФМ; Касьянова Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Косова Т.Д., д.е.н., професор, професор кафедри; професор кафедри; Ярошевська О.В., д.е.н., професор, професор кафедри; Андрієнко М.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Гаврилко Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Горбачова О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Коляда Т.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Кравчук Н.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Криниця С.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Кудлай В.Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Попович О.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Рибак О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Сімкова Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри; Сьомочкина Т.І., PhD, доцент кафедри; Турова Л.Л., ст. викладач кафедри, Задерака Н.М., ст. викладач кафедри, Кравчук Є. І., аспірант кафедри; Курганський А. С., аспірант кафедри, Куцев О. О, аспірант кафедри; Орлов М. С., аспірант кафедри; Стременовський Б. А., аспірант кафедри.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Побережна З.М., д.е.н., професор, професор кафедри національної безпеки та підприємництва;

Полоус О.В., д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу;

Чумак О.В., д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва;

Командровська В.Є., к.е.н., доцент, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва;

Чернишов О.Ю., к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу.

Серед присутніх 12 докторів економічних наук, 12 кандидатів економічних наук, 1 доктор філософії, 2 старших викладача, 5 аспірантів.

Порядок денний:

Обговорення дисертації аспіранта кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування».

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ Косова Тетяна Дмитрівна.

Дисертація виконувалась на кафедрі фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.

Тема дисертації «Механізми управління кредитними ризиками банківської установи» затверджена на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ (протокол № 10 від 24 жовтня 2022 року).

Тема дисертації «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», затверджена у новій редакції на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ (протокол № 1 від 28 березня 2025 року).

Виступили:

Здобувач Курганський Антон Сергійович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування».

(Аспірант Курганський Антон Сергійович виклав основні положення своєї презентації, акцентуючи увагу на актуальності теми дослідження, предметі, об'єкті, завданнях, науковій новизні на результатах отриманого дослідження).

Після закінчення презентації Курганського Антона Сергійовича присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання.

Чернишов Олександр Юрійович, к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу КАІ.

Запитання: Уточніть зміст кредитної заборгованості клієнтів та причини її виникнення

Відповідь: дякую за питання. Кредитна заборгованість клієнтів є боргом перед банківською установою, представлена сукупністю грошових зобов'язань за кредитом, процентами, комісіями, штрафними санкціями/пенями. Основними причинами виникнення проблемної кредитної заборгованості банківської установи є: погіршення фінансового стану позичальника, зниження доходів населення, скорочення прибутковості суб'єктів господарювання; зростання валютних ризиків, інфляції, процентних ставок за отриманими кредитами; недосконалі підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників; форс-мажорні обставини, зокрема воєнний стан.

Ареф'єва Олена Володимирівна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу.

Запитання: Поясніть причини виникнення непрацюючих кредитів та їх наслідки для банківських установ та їх клієнтів

Відповідь: дякую за питання. Причини виникнення NPL поділяються на економічні, фінансові, поведінкові, банківські. Економічні - зниження доходів населення; безробіття, інфляція, девальвація; наслідки воєнного стану. Фінансові причини – це велике боргове навантаження (високий DTI); нестабільні доходи; відсутність заощаджень. Поведінкові причини: несвоєчасні платежі; низька фінансова дисципліна; свідоме ухилення від погашення. Банківські причини: слабка перевірка позичальника; надто ризикована кредитна політика.

Наслідки виникнення непрацюючих кредитів для банків: зменшення прибутку (через резерви за МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»); погіршення якості кредитного портфеля; зниження вартості власного капіталу; скорочення кредитування нових клієнтів. Наслідками виникнення непрацюючих кредитів для клієнтів є: погіршення кредитної історії; штрафи та збільшення боргу; втрата заставного майна; складність отримати новий кредит.

Непрацюючі кредити виникають через поєднання економічних і поведінкових факторів та негативно впливають як на банки (через фінансові втрати), так і на клієнтів (через боргові проблеми).

Касьянова Наталія Віталіївна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу.

Запитання: Прокоментуйте слайд 28 у частині дотримання нормативів кредитного ризику у банківській системі України.

Відповідь: дякую за питання. Низький рівень фінансового навантаження на банківську систему України та достатній рівень капітального покриття активів підтверджується коефіцієнтом левериджу (LR), який коливається в межах 6,81–6,91%, що суттєво перевищує нормативне значення ($\geq 3\%$). Норматив ризиків на одного контрагента Н7 є відносно стабільним і коливається на рівні 16%, що нижче граничного значення (25%). Норматив великих кредитних ризиків Н8 коливається в межах 85,98%–98,04% і значно

менше встановленого обмеження 800%. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами Н9 значно менше 25% і знаходиться на низькому рівні близько 3–4%. Оцінка зазначених вище нормативів свідчить, що кредитні ризики банківських установ є контрольованими, їх концентрація є помірною і відповідає принципам ризик-менеджменту банківських установ.

Житар Максим Олегович, д.е.н., професор, декан факультету менеджменту, фінансів та маркетингу.

Запитання: Уточніть основну мету Директиви ЄС 2021/2167 (слайд 31).

Відповідь: дякую за питання. Основна мета Директиви ЄС 2021/2167 – створити стандартизований підхід до управління та врегулювання заборгованості для забезпечення захисту прав кредиторів та боржників, а також підвищення прозорості на ринку кредитів. Вона вносить зміни до раніше чинних директив про споживче кредитування та кредитування нерухомості.

Пілецька Саміра Тимофіївна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу.

Запитання: Надайте дефініцію непрацюючих кредитів, причини їх виникнення та наслідки

Відповідь: дякую за питання. Непрацюючі кредити (Non-Performing Loans, NPL) - це кредити, за якими позичальник не виконує свої зобов'язання (прострочення платежів, як правило, понад 90 днів) або існує висока ймовірність їх неповернення. Облік і оцінка таких кредитів здійснюються відповідно до МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Причинами виникнення NPL є макроекономічні, фінансові (на рівні позичальника), поведінкові, банківські.

Наслідками виникнення непрацюючих кредитів для банків є: зниження прибутковості (через формування резервів); погіршення якості кредитного портфеля; зменшення капіталу; скорочення обсягів кредитування.

Наслідками виникнення непрацюючих кредитів для клієнтів банківських установ є: погіршення кредитної історії; збільшення боргу (штрафи, пеня); ризик втрати майна; обмежений доступ до нових кредитів.

Наслідками виникнення непрацюючих кредитів для економіки є: зниження кредитної активності; уповільнення економічного розвитку; зростання фінансової нестабільності.

Непрацюючі кредити є індикатором проблем у фінансовій системі: вони виникають через економічні, фінансові та поведінкові фактори та мають негативні наслідки як для банків, так і для позичальників і економіки в цілому.

Рибак Олена Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу

Запитання: Які особливості має фінансова реструктуризація проблемних кредитів банківських установ в умовах воєнного стану?

Відповідь: дякую за питання. Фінансова реструктуризація проблемних кредитів банківських установ в умовах воєнного стану носить системний антикризовий характер, спрямований на забезпечення безпеки банківської системи та фінансової стабільності функціонування банківських установ,

підтримку позичальників-юридичних осіб, що працюють у пріоритетних видах економічної діяльності, та соціально-економічний захист позичальників-фізичних осіб.

Криниця Сергій Олександрович, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу

Запитання: У чому полягають компромісні та ризикові механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ?

Відповідь: дякую за питання. Компромісні механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ віддзеркалюють середню ефективність грошово-кредитних відносин у частині пролонгації термінів погашення кредитів, зміни графіку кредитного обслуговування; консолідації кредитної заборгованості. Ризикові механізми передбачають капіталізацію відсотків та надання короткострокових кредитних канікул.

Антипенко Надія Василівна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу

Запитання: Охарактеризуйте макроекономічні наслідки існування проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Відповідь: дякую за питання. В умовах макроекономічної нестабільності, воєнних ризиків, скорочення платоспроможного попиту населення, девальвації національної валюти та скорочення ділової активності підприємств проблема кредитна заборгованість набуває характер системного ризику для банківської системи, знижуючи ліквідність, прибутковість і стійкість банківських установ.

Андрієнко Марія Михайлівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу

Запитання: Надайте оцінку фінансової стійкості банківської системи України.

Відповідь: дякую за питання. Вітчизняна банківська система характеризується високою диференціацією фінансової стійкості, де поряд із фінансово стабільними установами функціонують банки з критично високим рівнем кредитного ризику, що потребує активного застосування механізмів фінансової реструктуризації. Практичне використання отриманих результатів дозволяє підвищити ефективність визначення стратегій управління кредитними ризиками; сегментувати банківські установи для прийняття рішень НБУ щодо доцільності їх фінансової реструктуризації та формування відповідних політик.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор фінансових технологій та бізнесу КАІ **Косова Тетяна Дмитрівна**:

Тема дисертаційної роботи Курганського Антона Сергійовича є актуальною, оскільки в умовах воєнного стану в Україні особливої гостроти набула проблема неплатоспроможності позичальників – фізичних і юридичних

осіб. У цих умовах механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості стають ключовим інструментом підтримки стабільності банківської системи загалом, окремих банківських установ та збереження кредитоспроможності клієнтів.

У процесі навчання в аспірантурі Курганський Антон Сергійович повністю виконав індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи та представив до розгляду повний текст дисертації. Зміст поданого дисертаційного дослідження повністю відповідає плану й свідчить про глибоку наукову та практичну обізнаність автора у сутності досліджуваних проблем, підтверджує високий рівень виконання поставлених задач теоретичного і практичного характеру, задачі дисертаційної роботи вирішені. Теоретико-методологічна підготовка А.С. Курганського, його зрілість як науковця, набуті ним теоретичні знання, уміння, навички та компетентності відповідають освітньо-науковій програмі «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам Національної рамки кваліфікацій. Наукова компетентність розкривається й в умілому обранні основних методів та інструментарію дослідження, серед яких слід виокремити методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції, порівняння та узагальнення, графічний, табличний, кореляційно-регресійний та трендовий аналіз. Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, наукові періодичні видання України та інших країн, офіційні дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної служби статистики України.

Здатність А.С. Курганського до наукового узагальнення та аналізу простежується у проведеному дослідженні, яке характеризується глибиною й комплексністю підходу при аналізі процесів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Заслуговує на увагу висока якість виконаної дисертаційної роботи та науково-практична ефективність запропонованих заходів удосконалення методичного підходу до реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ; інтегрованого підходу до функціонування механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ; механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості; аналітичної моделі управління проблемною кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ. Дисертантом розвинуто індикатори ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи; дефініцію проблемних кредитів; методичний підхід до діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів; індикатори ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи у частині управління проблемними і непрацюючими кредитами; поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Текст викладено грамотно і в логічній послідовності, оформлення відповідає всім вимогам. Аргументація, яка подається в обґрунтуванні положень наукової новизни, є переконливою. Автор досконало опрацював сучасну наукову та теоретичну базу 263 наукові джерела, з яких – 29 іноземними мовами), проаналізував світові та вітчизняні наукові напрацювання проблематики управління

кредитними відносинами, продемонстрував глибоке володіння сучасним станом обраної проблеми.

Під час роботи над дисертаційним дослідженням за вказаною темою Курганський Антон Сергійович зарекомендував себе як зрілий науковець, ініціативний дослідник, здібний до творчого наукового пошуку, виявив наполегливість та працелюбність, вміння творчо мислити та вирішувати поставлені завдання. Його дисертаційна робота характеризується належним дотриманням академічної доброчесності в процесі підготовки наукових статей, доповідей на конференціях та протягом написання дисертації.

В цілому дисертаційне дослідження А.С. Курганського є самостійною, цілісною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. про порядок присудження ступеня доктора філософії. Вважаю, що з урахуванням успішного виконання А.С.Курганським індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи, досягнення результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою та закінченням написання дисертації, яка є завершеною науковою працею, містить результати самостійного дослідження, наукову новизну, виконана на належному науковому рівні, відповідає встановленим вимогам до дисертацій докторів філософії, дисертаційне дослідження на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження:

Белінська Яніна Василівна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу.

У контексті воєнного стану в Україні питання неплатоспроможності позичальників, як фізичних, так і юридичних осіб, набуло особливої актуальності. Руйнування промислових об'єктів та житлової інфраструктури, скорочення ділової активності, зниження рівня зайнятості й доходів населення помітно впливають на якість кредитних портфелів банків. За таких умов механізми фінансової реструктуризації проблемної заборгованості стають важливим інструментом для підтримки стабільності банківської системи, забезпечення діяльності фінансових установ та відновлення кредитоспроможності клієнтів. На актуальність цієї теми вказує необхідність знайти збалансовані рішення, що враховують інтереси держави, кредиторів та боржників, уникаючи зростання частки проблемних активів (NPL). Для повернення довіри до фінансового сектору в умовах війни активно впроваджуються державні програми підтримки. Серед них – кредитні канікули, пільгові позики, урядові гарантії та ініціативи Національного банку України щодо пом'якшення регуляторних норм. Зі свого боку, банки застосовують адаптивні механізми управління кредитними ризиками, такі як відтермінування платежів, перегляд і реструктуризація графіків погашення, пролонгація договорів, зниження процентних ставок або часткове списання боргів. Злагоджена співпраця між державою, банками та їх клієнтами має вирішальне значення для ефективності цих заходів. Результат таких зусиль безпосередньо впливає на стійкість

банківської системи, фінансове оздоровлення бізнесу та підвищення добробуту громадян. Тому вивчення механізмів фінансової реструктуризації проблемних боргів є надзвичайно важливим у поточних умовах. Це дозволяє створювати ефективні антикризові інструменти, вдосконалювати практику кредитної політики банків і сприяти економічному відновленню країни у післявоєнний період.

Наукова новизна представлених результатів полягає у формуванні та вдосконаленні теоретико-методичних підходів до підвищення ефективності процесу фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банків. Основні результати дослідження, що демонструють наукову новизну і висуваються для захисту наукової роботи, включають модифікацію методичного підходу до реструктуризації боргів за кредитами, що враховує не лише традиційні інструменти, але й оцінку платоспроможності клієнтів, прогнозування ризиків невиконання зобов'язань, а також оптимізацію умов реструктуризації через коригування термінів, гнучкі процентні ставки та адаптивний графік погашення.

Дисертантом розроблено інтегрований підхід до механізмів фінансової реструктуризації проблемної заборгованості. Він базується на ризик-орієнтованій моделі з використанням ключових показників (PD, LGD, EAD), етапного управління кредитними ризиками і їх адаптації до кризових умов, включно з викликами воєнного стану. Аспірантом формалізовано механізми реструктуризації проблемних кредитів, що передбачають використання цифрових технологій, інтеграцію банківського та фінансового менеджменту, а також урахування макроекономічних і інституційних факторів, зокрема кризових явищ в економіці країни. У дисертації вдосконалено аналітичну модель управління проблемними кредитами, засновану на системі раннього попередження про ризик дефолту та механізмах адаптивної реструктуризації. Ця модель покращує ефективність управління кредитними ризиками завдяки моніторингу стану проблемної заборгованості та контролю за виконанням реструктуризаційних угод.

Здобувачем переглянуто концептуальне визначення проблемної заборгованості, яке враховує питання фінансової реорганізації клієнтів, ефективність управління ризиками та макроекономічну ситуацію. Встановлено відмінності між поняттями "проблемні кредити" і "непрацюючі кредити". Зазначено, що перше охоплює ширший спектр позик з ризиком неповернення, тоді як друге визначає кредити, які не генерують доходів;

Автором сформовано новий методичний підхід для виявлення причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів. Специфіка методу полягає у врахуванні як об'єктивних (економічна нестабільність, інфляція, законодавчі прогалини тощо), так і суб'єктивних чинників (платоспроможність позичальників, якість оцінки ризиків) у контексті аналізу стану кредитного портфеля банків.

Заслугує на увагу система індикаторів оцінки та управління проблемними і непрацюючими кредитами. Підхід спрямований на зміцнення ліквідності банків, запобігання втратам та стабілізацію банківської системи за допомогою фінансової реструктуризації як інструменту антикризового управління.

Дисертантом розроблено поведінковий підхід до фінансової реструктуризації боргових зобов'язань клієнтів банків. Він передбачає комбінацію елементів поведінкової економіки, ризик-орієнтованого менеджменту та фінансової реабілітації, акцентуючи увагу на створенні персоналізованих сценаріїв реструктуризації. Цей підхід враховує не лише фінансові показники клієнта, але і

його соціальні та психологічні особливості, динаміку грошових потоків та зовнішні чинники (наприклад, воєнні ризики).

Загалом результати дослідження спрямовані на покращення існуючих практик управління фінансовою реструктуризацією проблемною кредитною заборгованістю. Дисертація є комплексною науковою працею, в якій здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в удосконаленні фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Відзначаючи високий теоретичний рівень дисертації, його практичну значимість та наукову новизну, слід акцентувати увагу на дискусійних положеннях і зауваженнях:

1. На стор. 34 зазначається, що економічна сутність фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ в умовах воєнного стану полягає у цілеспрямованій трансформації параметрів кредитних зобов'язань на основі ризик-орієнтованого підходу з метою забезпечення балансу інтересів банку та позичальника, мінімізації системних ризиків і підтримки фінансової стійкості економіки в умовах екзогенних шоків воєнного характеру. Проте зміст і наслідки зазначених екзогенних шоків не формалізовано.

2. На рис. 2.1 «Формалізація оцінки ризиків кредитного портфеля банківських установ» (стор. 61) вказано стрес-тестування. Проте автор не наводить програму стрес-тестування проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

3. На рис. 2.7 «Проблеми урегулювання проблемної кредитної заборгованості банківських установ» (стор. 88) серед основних напрямків вирішення проблем вказано розвиток NPL – ринку. Це поняття є новим і потребує уточнення.

4. У табл. 3.3 «Інструменти клієнт-орієнтованого підходу до фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості банківських установ» (стор. 129) наведено обмежений перелік інструментів. Зокрема, не враховано наступні інструменти: пролонгація кредиту, консолідація боргу, валютна реструктуризація, індивідуальні програми реструктуризації, поведінковий моніторинг позичальника, фінансове консультування клієнтів, цифрові сервіси реструктуризації, програми лояльності, ризик-реабілітаційні механізми.

Дисертація Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», представлена на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, рекомендується для захисту у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Гаврилко Тетяна Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу.

В умовах воєнного стану в Україні питання неплатоспроможності позичальників, як фізичних, так і юридичних осіб, набуло критичного значення. Руйнування виробничих потужностей і житлових об'єктів, спад ділової активності, зменшення рівня зайнятості та доходів населення суттєво впливають на якість кредитних портфелів банків. У таких умовах механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості стають центральним інструментом для збереження стабільності банківської системи,

функціонування окремих банків та підтримки кредитоспроможності клієнтів. Актуальність цієї теми обумовлена необхідністю досягнення балансу інтересів держави, кредиторів та боржників, що є ключовим для недопущення зростання частки проблемних активів (NPL). Для відновлення довіри до фінансового сектору в умовах воєнного стану активно застосовуються державні програми підтримки. Вони включають надання кредитних канікул, пільгових позик, урядових гарантій та ініціатив Національного банку України з пом'якшення регуляторних вимог. Банки зі свого боку впроваджують адаптивні інструменти управління кредитними ризиками: відстрочку платежів, перегляд і реструктуризацію графіків погашення, пролонгацію договорів, зменшення процентних ставок або часткове списання заборгованості. Координація зусиль між державою, банківськими установами та їх клієнтами відіграє критичну роль у створенні необхідних умов для ефективного функціонування механізмів реструктуризації. Успіх цих заходів безпосередньо впливає на стійкість банківської системи, фінансове оздоровлення корпоративних позичальників та покращення добробуту фізичних осіб. Отже, дослідження механізмів фінансової реструктуризації кредитної заборгованості є вкрай важливим у сучасних умовах. Воно сприяє напрацюванню практичних інструментів антикризового управління, розробці нових підходів до банківської кредитної політики та підтримці економічного відновлення України у післявоєнний період.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці й поглибленні теоретичних та науково-методичних підходів до вдосконалення процесу фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Основні положення, що відображають наукову новизну дослідження і пропонуються до захисту, включають:

1. Удосконалено методичний підхід до реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банків. На відміну від традиційних підходів, ця методика враховує оцінку платоспроможності клієнтів, прогнозування ризиків невиконання зобов'язань за проблемними кредитами та оптимізацію умов реструктуризації через використання таких інструментів, як коригування термінів кредиту, різноманітність процентних ставок і перегляд графіку погашення.

2. Запропоновано інтегрований підхід до функціонування механізмів фінансової реструктуризації проблемної заборгованості, який базується на ризик-орієнтованій моделі із застосуванням показників PD (імовірність дефолту), LGD (ймовірна втрата), EAD (експозиція заборгованості). Цей підхід також враховує етапність управління кредитними ризиками та їх адаптацію до кризових ситуацій, включно з умовами воєнного стану.

3. Розроблено формалізовані механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості. Головною перевагою цих механізмів є досягнення синергетичного ефекту через поєднання банківського й фінансового менеджменту клієнтів із використанням цифрових технологій. Також передбачено застосування моделей оцінки ризиків та врахування інституційних та економічних факторів, зокрема кризових явищ в національній економіці.

4. Запропоновано вдосконалену аналітичну модель управління проблемною кредитною заборгованістю на основі системи раннього

попередження дефолтів і механізмів адаптивної фінансової реструктуризації. Модель забезпечує підвищення ефективності управління кредитними ризиками шляхом моніторингу проблемної заборгованості та контролю виконання умов реструктуризаційних угод, що сприяє покращенню процесів прийняття рішень банками.

5. Уточнено визначення проблемних кредитів як фінансових зобов'язань, за якими позичальники не виконують обов'язків щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені терміни. Це свідчить про погіршення їхнього фінансового стану, недосконалість ризик-менеджменту банків або вплив макроекономічної нестабільності. На відміну від стандартних визначень, запропоноване розмежування з поняттям «непрацюючі кредити» враховує якість обслуговування кредиту, рівень кредитного ризику, кредитоспроможність позичальника та можливість його фінансової реорганізації. Встановлено, що проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позики з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити є найризикованішими, оскільки вони не приносять доходів.

6. Запропоновано методичний підхід для діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів, який базується на оцінці індикаторів ефективності кредитної політики та стану кредитного портфеля банківської установи з урахуванням корпоративної моделі управління. Відмінною рисою підходу є включення аналізу об'єктивних чинників (наприклад, економічної нестабільності, інфляції, девальвації, ризиків війни, недосконалості законодавства щодо банкрутства) та суб'єктивних факторів (наприклад, зниження платоспроможності позичальників, викривлення даних у кредитних заявках, недоліків у методах оцінки платоспроможності та кредитних ризиків).

7. Визначено ключові індикатори управління проблемними та непрацюючими кредитами банківських установ. Їх надмірне зростання може призвести до зниження ліквідності й рентабельності банків, зростання потреби у рефінансуванні та оздоровленні портфелів, а також падіння інвестиційної привабливості ринку. Перевагою розробленої системи індикаторів є акцент на фінансовій реструктуризації як інструменті антикризового управління банків, спрямованого на стабілізацію банківської системи України та розвиток вітчизняного фінансового ринку.

8. Запроваджено поведінковий підхід до фінансової реструктуризації боргових зобов'язань клієнтів банків. Цей підхід інтегрує елементи поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та інструменти фінансової реабілітації з метою підвищення оборотності платоспроможності позичальників і мінімізації втрат банку. Основною новацією є заміна стандартизованих процесів реструктуризації на персоналізовані сценарії, що враховують специфіку поведінки клієнтів, динаміку їхніх грошових потоків, соціально-психологічні фактори та зовнішні обставини, включаючи вплив військових ризиків.

Дисертація є комплексною науковою працею, в якій здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в удосконаленні фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Теоретичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо удосконалення фінансової

реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Результати дисертації мають конкретне практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками.

Відзначаючи високий теоретичний рівень дисертації, його практичну значимість та наукову новизну, слід акцентувати увагу на дискусійних положеннях і зауваженнях:

1. У табл. 1.2 «Класифікація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ за категоріями позичальників» (стор. 28) відображено заборгованість державного сектору, юридичних та фізичних осіб. Доцільно було би відокремити державний сектор від органів місцевого самоврядування. Також поза зоною уваги залишається кредитування неприбуткових організацій, особливо тих, що підтримують Збройні Сили України.

2. У табл. 1.7 «Етапи механізму реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» (стор. 38) доцільно окремо виділити сьомий етап - оцінка ефективності фінансової реструктуризації. А моніторинг і контроль процесів фінансової реструктуризації вважаємо системою безперервного спостереження, оцінювання та перевірки результативності заходів фінансового оздоровлення боржника з метою забезпечення відновлення його платоспроможності, мінімізації кредитних ризиків і підвищення ефективності реструктуризаційних процедур.

3. На стор. 66 дисертації автор зауважує, що фінансова реструктуризація виступає ключовим інструментом очищення балансів банків і створення передумов для відновлення кредитування економіки. У дисертації висувається гіпотеза ефективності санаційних банків (стор. 50,89). Проте реальних механізмів їх створення і функціонування не запропоновано.

4. Таблиця 3.4 «Склад і зміст інформаційної бази оцінки ефективності фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» (стор. 140) не враховує поведінкові та цифрові джерела інформації; недостатньо відображає ризик-орієнтований підхід та ключові показники оцінки ефективності реструктуризації; потребує розширення аналітичного та методичного блоку.

Дисертація Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», представлена на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, рекомендується для захисту у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

В обговоренні дисертації взяли участь:

Житар Максим Олегович, д.е.н, професор, декан Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ:

Актуальність дисертації Курганського Антона Сергійовича не викликає сумнівів, оскільки дослідження механізмів фінансової реструктуризації кредитної заборгованості є надзвичайно важливим у сучасних умовах. Воно спрямоване на розробку ефективних антикризових інструментів, впровадження нових підходів до кредитної політики банків і сприяння відновленню економіки України після завершення війни.

Особливий інтерес становить формалізація механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості, головною перевагою яких є досягнення синергетичного ефекту через поєднання банківського й фінансового менеджменту клієнтів із використанням цифрових технологій. Також передбачено застосування моделей оцінки ризиків та врахування інституційних та економічних факторів, зокрема кризових явищ в національній економіці. Переконаливою є аналітична модель управління проблемною кредитною заборгованістю на основі системи раннього попередження дефолтів і механізмів адаптивної фінансової реструктуризації. Зазначена модель підвищує ефективність управління кредитними ризиками шляхом моніторингу проблемної заборгованості та контролю виконання умов реструктуризаційних угод, що сприяє покращенню процесів прийняття рішень банками.

В цілому дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівні, і відповідає вимогам до робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Рекомендую її попередній розгляд та захист у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Ареф'єва Олена Володимирівна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ:

Актуальність теми дисертації Курганського Антона Сергійовича обґрунтована потребою у досягненні балансу між інтересами держави, кредиторів і боржників для запобігання зростанню частки проблемних активів (NPL). Важливе теоретичне і практичне значення мають індикатори ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи у частині управління проблемними і непрацюючими кредитами, надмірне зростання яких підриває ліквідність і прибутковість банків; знижує інвестиційну привабливість фінансового ринку; потребує проведення рефінансування та оздоровлення кредитних портфелів. Запропонований поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ поєднує інструменти поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та фінансової реабілітації з метою підвищення ефективності відновлення платоспроможності позичальників і мінімізації кредитних втрат банку.

Рекомендую попередній розгляд та захист дисертації Курганського Антона Сергійовича у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Чернишов Олександр Юрійович, к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу КАІ.

Тема і зміст дисертації Курганського Антона Сергійовича є актуальними з огляду на важливість механізмів банківського кредитування клієнтів та процесів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості. Їх ефективність визначає рівень стабільності банківської системи в цілому та окремих банківських установ, а також фінансову стійкість суб'єктів господарювання і добробут громадян. Важливе теоретичне і практичне значення має уточнення визначення проблемних кредитів як фінансових

зобов'язань, за якими позичальники не виконують обов'язків щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені терміни. У дисертації запропоновано методичний підхід для діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів, який базується на оцінці індикаторів ефективності кредитної політики та стану кредитного портфеля банківської установи з урахуванням корпоративної моделі управління. Відмінною рисою підходу є включення аналізу об'єктивних чинників (наприклад, економічної нестабільності, інфляції, девальвації, ризиків війни, недосконалості законодавства щодо банкрутства) та суб'єктивних факторів (наприклад, зниження платоспроможності позичальників, викривлення даних у кредитних заявках, недоліків у методах оцінки платоспроможності та кредитних ризиків).

Підтримую пропозиції щодо захисту дисертації Курганського Антона Сергійовича у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Пілецька Саміра Тимофіївна, д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ:

Тема дисертації Курганського Антона Сергійовича є актуальною, оскільки в умовах воєнного стану в Україні особливо загострилася проблема неплатоспроможності позичальників, як фізичних, так і юридичних осіб.

Пропонована система індикаторів фінансової реструктуризації орієнтована на проведення ефективної антикризової політики банківських установ та забезпечення стійкості банківської системи України. Реструктуризаційна політика банківських установ визнається ключовим елементом антикризового фінансового управління та передумовою сталого розвитку вітчизняного банківського ринку. Оригінальним і новим є методичний підхід до реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. На відміну від існуючих, пропонований підхід передбачає ідентифікацію клієнтів за критеріями оцінки їх платоспроможності, прогнозування ризиків неповернення проблемних кредитів; оптимізації умов їх реструктуризації на основі використання інструментів, представлених терміном надання кредиту, використання різноманіття видів процентних ставок та перегляду графіку погашення кредитних зобов'язань.

Підтримую пропозиції щодо рекомендації дисертації Курганського Антона Сергійовича до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Криниця Сергій Олександрович, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ:

Актуальність теми дисертації пояснюється необхідністю координації зусиль держави, банків та їх клієнтів-позичальників для створення сприятливих умов реалізації механізмів реструктуризації. Найбільшу увагу привертає запропонований поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ як інтегрованої методології. Вона поєднує інструменти поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та фінансової реабілітації з метою підвищення ефективності відновлення платоспроможності позичальників і мінімізації кредитних втрат банку.

Пропонований підхід передбачає перехід від стандартизованих процедур реструктуризації до персоналізованих сценаріїв, які враховують: поведінковий профіль клієнта; динаміку його фінансових потоків; психологічні та соціальні фактори; вплив зовнішнього середовища (зокрема воєнного стану).

Рекомендую дисертацію Курганського Антона Сергійовича до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді КАІ за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. В умовах воєнного стану в Україні особливо загострилася проблема неплатоспроможності позичальників, як фізичних, так і юридичних осіб. Ситуація ускладнюється через руйнування виробничих об'єктів та житла, зниження ділової активності підприємств, втрату робочих місць працівниками та скорочення доходів населення. У таких обставинах фінансова реструктуризація проблемної кредитної заборгованості стає важливим механізмом для підтримання стабільності банківської системи загалом, забезпечення життєздатності окремих банків та збереження кредитоспроможності клієнтів. Для підвищення довіри до фінансового сектору в умовах війни впроваджуються державні програми підтримки, серед яких: кредитні канікули, пільгові позики, державні гарантії та ініціативи Нацбанку щодо пом'якшення регуляторної політики. Банківські установи, своєю чергою, застосовують адаптивні методи управління кредитними ризиками: надають відтермінування платежів, реструктуризацію графіків погашення боргу, пролонгацію договорів, знижують відсоткові ставки або частково списують заборгованість. Координовані зусилля держави, банків та їхніх клієнтів-позичальників мають ключове значення для створення сприятливих умов реалізації механізмів реструктуризації. Ефективність цих механізмів визначає не лише рівень стабільності банківської системи в цілому та окремих установ, а й фінансову стійкість суб'єктів господарювання і добробут громадян. Актуальність проблеми управління банківським кредитним портфелем в ризик-орієнтованому середовищі обумовили вибір теми дисертації, її мету і завдання.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до державних науково-дослідних тем кафедри фінансів, обліку та оподаткування: «Функціональні складові моделі фінансового забезпечення сталого розвитку авіаційної галузі України» (номер реєстрації 0119U103609, 01.2020 - 31.12.2023), у рамках якої дисертантом удосконалено механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, об'єктом якого є користування послугами повітряного транспорту та аеропортів; «Механізми фінансів,

банківської справи, страхування та фондового ринку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення національної економіки» (номер реєстрації 0124U001523, 02.2024 - 31.12.2025), у рамках якої дисертантом запропоновано методичний підхід до удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» в КАІ (зокрема, ОК2, ОК3, ОК4, ОК5, ОК6, ОК7, ОК8).

3. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Відповідно до поставленої мети у дисертації було вирішено такі завдання:

- визначити економічну сутність фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- формалізувати механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- обґрунтувати концепцію удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- провести оцінку ризиків кредитного портфеля банківських установ;
- вирішити проблему урегулювання проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- обґрунтувати доцільність фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- удосконалити ризик-орієнтований підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ;
- розвинути клієнт-орієнтований підхід до фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості банківських установ;
- запропонувати методичний підхід до оцінки ефективності фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

4. Об'єктом дослідження є процеси фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

5. Предметом дослідження є теоретичні, методичні основи і практичні засади удосконалення механізмів фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

6. Методи дослідження. Дослідження базується на наступних матеріалах: нормативно-правовій базі, що регулює кредитні операції банківських установ; наукових статтях у періодичних виданнях, присвячених організації кредитного процесу, управлінню проблемними кредитами, у т.ч. на основі фінансової реструктуризації. У рамках проведеного дослідження були застосовані такі наукові методи: метод теоретичного узагальнення (для виявлення проблем адміністрування кредитної заборгованості та обґрунтування шляхів їх вирішення); економіко-математичні методи (для формалізації трендів та кореляційно-регресійного зв'язку), аналізу та синтезу (для оцінки динаміки та рівня непрацюючих кредитів по банківській системі України на основі даних

наглядової статистики НБУ в частині активних операцій); метод логічного узагальнення (для формулювання підсумкових висновків).

Інформаційною базою дослідження є: нормативно-правові акти України, постанови НБУ та його офіційна статистика, Директиви і Регламенти ЄС, офіційні матеріали Державної служби статистики України, офіційна інформація, розміщена на web-сайтах банківських установ.

7. Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних і науково-методичних положень щодо удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Основні положення, які відображають наукову новизну дослідження та виносяться на захист, такі:

удосконалено:

- методичний підхід до реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. На відміну від існуючих, пропонований підхід передбачає ідентифікацію клієнтів за критеріями оцінки їх платоспроможності, прогнозування ризиків неповернення проблемних кредитів; оптимізації умов їх реструктуризації на основі використання інструментів, представлених терміном надання кредиту, використання різноманіття видів процентних ставок та перегляду графіку погашення кредитних зобов'язань;

- інтегрований підхід до функціонування механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, який, на відміну від існуючих, поєднує ризик-орієнтовану модель, засновану на показниках PD, LGD, EAD, передбачає етапність управління кредитними ризиками та адаптивність до кризових умов, надзвичайних подій воєнного стану;

- формалізацію механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості. Перевагою пропонованих механізмів є отримання синергетичного ефекту від поєднання інструментів фінансового менеджменту клієнтів і банківського менеджменту на основі цифрових технологій; використання внутрішніх і зовнішніх моделей оцінки ризиків; врахування інституційних факторів, представлених надзвичайними обставинами та кризовими явищами в національній економіці;

- аналітична модель управління проблемною кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі системи раннього попередження дефолтів та інструментів адаптивної фінансової реструктуризації в умовах виникнення потенційних загроз. На відміну від існуючих моделей, пропонована орієнтована на підвищення ефективності управління кредитними ризиками за допомогою механізмів моніторингу проблемної заборгованості та контролю виконання реструктуризаційних угод в інтересах покращення процесів прийняття управлінських рішень щодо реструктуризації кредитів;

дістало подальшого розвитку:

- дефініцію проблемних кредитів визначено як кредити, за якими позичальники не виконують своїх зобов'язань щодо погашення основної суми боргу або відсотків у встановлені строки, що свідчить про погіршення фінансового стану клієнтів, неефективність механізмів ризик-менеджменту банків, макроекономічну нестабільність. На відміну від існуючих дефініцій, пропонована відмежована від «непрацюючих кредити» за ознаками стану

обслуговування кредитного боргу позичальником, рівнем кредитного ризику, метою дій банківської установи відносно клієнта, його кредитоспроможністю, можливістю фінансової реструктуризації. Встановлено, що проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позики з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити є найбільш ризикованими, оскільки не генерують доходу.

- методичний підхід до діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів на основі індикаторів ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи з урахуванням корпоративної моделі управління. На відміну від існуючих підходів, пропонується розвинутий за результатами виділення, діагностики і врахування об'єктивних чинників (економічна нестабільність, інфляція, девальвація, воєнні ризики, недосконалість законодавства у сфері банкрутства та стягнення боргів) та суб'єктивних чинників (погіршення платоспроможності позичальників, зниження ефективності їх фінансово-господарської діяльності, викривлення даних при поданні кредитної заявки, недосконалі методика оцінки кредитоспроможності позичальника у банківській установі, неефективна оцінка кредитних ризиків банком, руйнування бізнесу (активів), втрата або погіршення стану застави);

- індикатори ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи у частині управління проблемними і непрацюючими кредитами, надмірне зростання яких підриває ліквідність і прибутковість банків; знижує інвестиційну привабливість фінансового ринку; потребує проведення рефінансування та оздоровлення кредитних портфелів. Перевагою пропонованої системи індикаторів є використання механізмів фінансової реструктуризації в інтересах проведення ефективної антикризової політики банківських установ та забезпечення стійкості банківської системи України на основі визнання реструктуризаційної політики банків ключовим елементом антикризового фінансового управління та передумовою сталого розвитку вітчизняного банківського ринку;

- поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ як інтегрованої методології, що поєднує інструменти поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та фінансової реабілітації з метою підвищення ефективності відновлення платоспроможності позичальників і мінімізації кредитних втрат банку. На відміну від існуючих підходів, пропонується передбачають, що адаптація полягає у переході від стандартизованих процедур реструктуризації до персоналізованих сценаріїв, які враховують: поведінковий профіль клієнта; динаміку його фінансових потоків; психологічні та соціальні фактори; вплив зовнішнього середовища (зокрема воєнного стану).

8. Теоретичне значення. Результатом дослідження є теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні прикладного інструментарію фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Задачу вирішено шляхом удосконалення ризик-орієнтованого підходу до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ; розвитку клієнт-орієнтованого підходу до фінансової реструктуризації

проблемної кредитної заборгованості банківських установ; пропозиції методичного підходу до оцінки ефективності фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Це забезпечило теоретико-методологічний і практичний перехід банківських установ та позичальників - суб'єктів господарювання від реактивного до проактивного управління кредитною заборгованістю. Отримані результати підтверджуються оприлюдненими статтями і тезами, які засвідчують проведення наукових досліджень у сфері питань фінансової реструктуризації банківських установ та кредитної заборгованості їх клієнтів, а також свідчать про особистий внесок здобувача у фінансову науку.

9. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Результати дисертації мають конкретне практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками. Вони отримані від:

- Міністерства освіти і науки України (довідка про впровадження №1.1/3-26 від 30.01.2026) – рекомендації використовуються під час проведення тендерів, спрямованих на публічні закупівлі. Вони орієнтовані на підтримку науково-дослідних розробок та створення сприятливих умов для навчання здобувачів вищої освіти, у т.ч. у частині використання кредитних проєктів від Світового банку та Європейського інвестиційного банку, спрямованих на модернізацію університетів. Практичну цінність становлять пропозиції з гармонізації діяльності Державного Казначейства України та банківських установ, які виступають агентами з розподілу та моніторингу цільового використання коштів, у т.ч. у частині здійснення здобувачами вищої освіти оплати за навчання;

- Національного банку України (довідка про впровадження №65-0013/5935 від 22.01.2026) - розроблено рекомендації зі створенні передумов для впровадження гібридної моделі державного нагляду, яка поєднує антикризові послаблення та пруденційні норми з урахуванням стану грошово-кредитного ринку в умовах воєнного стану;

- АТ «ОТП Банк» (довідка про впровадження №620/12/2025-83 від 09.01.2026) – використано для підготовки внутрішніх методичних рекомендацій та регламентів банківської установи, проведення навчальних семінарів та тренінгів для співробітників, що сприяє підвищенню їх кваліфікації у сфері управління кредитними ризиками. Результати дослідження дозволяють інтегрувати сучасні методи фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості у банківську практику, підвищити прозорість та ефективність процесів кредитування; сприяють зміцненню фінансової стабільності банківської установи та оптимізації управління її кредитним портфелем;

- АТ «Піреус Банк МКБ» (довідка про впровадження №7629 від 26.12.2025) - впровадження результатів дисертаційної роботи сприяє підвищенню ефективності кредитної діяльності банку, зниженню рівня проблемних кредитів, оптимізації внутрішніх процесів і розвитку практичних навичок співробітників у сфері управління кредитними ризиками;

- ТОВ «Діар-Логістик» (довідка про впровадження № 14-01/25 від 14.01.2026) - при побудові системи управління фінансовою стійкістю та взаємодії з банківськими установами. Підприємством використано розроблений автором алгоритм порівняння варіантів пролонгації кредиту та зміни графіку платежів, що дозволило обрати найбільш економічно вигідну стратегію під час переговорів з обслуговуючим банком. Впровадження методики вибору оптимального інструменту реструктуризації дозволило знизити рівень витрат на обслуговування залученого капіталу, покращити показники поточної ліквідності за рахунок оптимізації графіків погашення боргів;

- ТОВ «Балкан Косметикс» (довідка про впровадження №13/01 від 13.01.2026) - впровадження системи внутрішнього моніторингу фінансових показників, яка базується на запропонованих у дисертації критеріях дозволило банкам превентивно виявляти ознаки фінансової нестабільності, а методи реструктуризації боргів адаптовано для роботи з контрагентами товариства з метою недопущення перетворення дебіторської заборгованості у безнадійну. Впровадження моделі оцінки кредитоспроможності та механізму управління дебіторською заборгованістю дозволило підвищити ефективність переговорного процесу з банківськими установами щодо реструктуризації наявних кредитних ліній.

10. Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» є результатом самостійних наукових досліджень автора, у якій викладено авторський підхід до вдосконалення механізмів фінансової реструктуризації банківських установ та їх клієнтів. Внесок дисертанта в роботи у співавторстві наведено в списку опублікованих праць.

11. Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки наукового дослідження оприлюднені та обговорювалися на 4 науково-практичних конференціях: «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (м. Київ, 2022, 2023, 2024), «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (м. Київ, 2023).

12. Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 9,5 наукових працях, із них 4,5 – статті у наукових фахових виданнях України, 4 – тези матеріалів конференцій, 1 – розділ у колективній монографії.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Косова Т.Д., Курганський А.С., Куцев О.О. Реструктуризація як форма врегулювання проблемної кредитної заборгованості банківських установ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. №8. С. 50-53. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.8.12> http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2023_8_14

Особистий внесок автора: запропоновано шляхи реструктуризації проблемних кредитів позичальників – юридичних осіб

Особистий внесок Косової Т.Д.: поглиблено економічну сутність реструктуризації як форми врегулювання проблемної кредитної заборгованості клієнтів

Особистий внесок Куцева О.О.: визначено особливості реструктуризації як форми врегулювання проблемної кредитної заборгованості банківських установ за роздрібними кредитами

2. Косова Т.Д., Курганський А.С. Проблемні кредити у системі фінансової реструктуризації заборгованості клієнтів банківських установ. *Науковий вісник МГУ*. 2025. Вип. 65. С. 21-26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2025-65-3>

Особистий внесок автора: розмежовано зміст понять проблемних і непрацюючих кредитів

Особистий внесок Косової Т.Д.: розроблено заходи з використання інструментів фінансової реструктуризації у вирішенні проблеми непрацюючих кредитів

3. Косова Т.Д., Курганський А. С. Кредитна заборгованість клієнтів банківських установ як об'єкт фінансової реструктуризації. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2025. №11. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-11-11575> URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2025/11/11575>

Особистий внесок автора: формалізовано об'єкти фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ

Особистий внесок Косової Т.Д.: уточнено методи реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ

4. Косова Т.Д., Курганський А. С. Механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ в умовах воєнного стану. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2025. Вип. 5 (102). С.87-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2025-5-10>

Особистий внесок автора: адаптовано механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ до умов воєнного стану

Особистий внесок Косової Т.Д.: обґрунтовано загальні і специфічні механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ

5. Kosova T., Cherednichenko, S., Kurhanskyi, A., Stremenovskyi, B., & Trenkin, Y. (2025). Mechanisms of lending, budget and tax stimulation and financial restructuring of the agrarian complex. *Journal of Innovations and Sustainability*, 9(2), 09. <https://doi.org/10.51599/is.2025.09.02.09> URL: <https://is-journal.com/is/issue/view/27>. ISSN 2367-8151.

Особистий внесок автора: запропоновано напрями удосконалення кредитної реструктуризації в аграрному секторі національної економіки

Особистий внесок Косової Т.Д.: обґрунтовано концептуальні засади удосконалення механізмів кредитування суб'єктів господарювання

Особистий внесок Чередніченка С.В.: розроблено методологічний базис бюджетування і податкового стимулювання в системі сталого розвитку національної економіки

Особистий внесок Стременовського Б.А.: визначено особливості фінансової реструктуризації в аграрному секторі національної економіки та обґрунтовано шляхи її удосконалення

Особистий внесок Тренкіна Є.С.: визначено особливості бюджетно-податкових механізмів детінізації в аграрному секторі національної економіки

Одноосібні монографії або одноосібні розділи у колективних монографіях:

6. Косова Т., Курганський А., Стременовський Б. Фінансово-облікова підтримка реструктуризації банківських кредитів підприємств. *Financial, accounting and analytical information and audit in the system of state and corporate management: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. С. 237-251. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-268-5-13> URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/289/8523/17813-1>. Монографія затверджена Вченою радою НАУ (протокол № 1 від 25.01.2023).

Особистий внесок автора: визначено шляхи удосконалення управління кредитним портфелем банківської установи.

Особистий внесок Косової Т.Д.: обґрунтовано фінансово-облікові механізми підтримки реструктуризації банківських кредитів підприємств

Особистий внесок Стременовського Б.А.: діагностовано стан непрацюючих кредитів та обґрунтовано шляхи їх реструктуризації

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

7. Курганський А.С. Теоретичні засади кредитного ризик-менеджменту банківських установ. Матер. XIII Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (24 листопада 2022 р., м. Київ). К.: НАУ, 2022. С.83. URL: <https://surl.li/utnpfw>

8. Косова Т.Д., Курганський А.С., Куцев О.О. Проблеми реструктуризації кредитів банківських установ. Матер. IV Міжн. наук.-практ. конф. «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення». (м. Київ, 16.11.2023). К.: НАУ, 2023. С. 490-494. URL: <https://surl.li/rkuhxs>

9. Курганський А.С., Куцев О.О. Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Матер. XIV Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (23 листопада 2023 р., м. Київ). К.: НАУ, 2023. С. 150-151. URL: <https://surl.li/lyodns>

10. Курганський А.С. Управління кредитними ризиками банківської установи в умовах воєнного стану. Матер. XV Міжн. наук.-практ. конф. «Фінанси, облік і оподаткування: теорія і практика» (28.11.2024, м. Київ). К.: ДП «КАІ», 2024. С. 90-91. URL: <https://surl.li/zxcusr>

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст дисертації викладено на 152 сторінках друкованого тексту, включаючи 27 таблиць, 11 рисунків та одного додатку. Список використаних джерел складає 263 найменування.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Курганський А.С. проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою володіє

сучасними методами проведення фінансової реструктуризації банківських установ, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

15. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає науково-дослідному стилю. Матеріали дослідження оформлено відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

17. Головуючий на засіданні рекомендує: відповідно до пп. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, пропонується такий склад разової ради:

Голова ради:

Коваленко Юлія Михайлівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансових технологій та бізнесу факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ.

Рецензенти:

Белінська Яніна Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ;

Гаврилко Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ.

Офіційні опоненти:

Іонін Євген Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця);

Слободянюк Ольга Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реальний чи потенційний конфлікт інтересів щодо здобувача Курганського Антона Сергійовича (зокрема, є його близькою особою) та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Курганського Антона Сергійовича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Курганського Антона Сергійовича на тему «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Курганського Антона Сергійовича відповідає спеціальності 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості клієнтів банківських установ», подану Курганським Антоном Сергійовичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування», за спеціальністю 072 - «Фінанси, банківська справа та страхування, до захисту у одноразовій спеціалізованій раді.

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Коваленко Юлія Михайлівна, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри фінансових технологій та бізнесу факультету менеджменту, фінансів та маркетингу ДУ «КАІ».

Рецензенти:

Белінська Яніна Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу ДУ «КАІ»;

Гаврилко Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу ДУ «КАІ».

Офіційні опоненти:

Іонін Євген Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця);

Ольга Василівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Курганського Антона Сергійовича

“за” – 25

“проти” – немає

“утримались” – немає

Головуючий на засіданні:
професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ,
д.е.н., професор

Саміра ПЛЕЦЬКА

Секретар засідання:
доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ,
к.е.н., доцент

Тетяна СІМКОВА

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ,
д.т.н., професор

Сергій ГНАТЮК